

Visszaforgatás

Lóska Lajos:
Tárlatról tárlatra

BALÁZS SÁNDOR

Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó, Budapest, 2018, 372 oldal, 3990 Ft

A művészettörténészeknek, amellet, hogy kutatásokat folytat, kiállításokat nyit meg, katalógusok felvezetőjét készíti el, talán az is feladatai egyike, hogy időről időre, kisebb-nagyobb távokat összefogva egybegyűjtse írásait s egyetlen szempár kiterjesztett tekinteteként vezesse őket az olvasó elé. Mert így többet és áthatóbban láttathat, mesélhet el választott tárgyáról, akár a műfaji megosztottságokon felülemelkedve, mint az egyes írásokban valamelyik orgánumban. Lóska Lajos művészettörténész néhány évente eleget tesz ezen íratlan kötelemének.

A hiánypótló, a képgrafika közelmúltját bejáró munkáját (*Karctű és monitor*) követően legújabb kötetének élén szűkebb-tágabb intervallumú és tematikájú, de egységesen a magyar képzőművészetet tárgyaló tanulmányok jelennek meg: a szentendrei művészet közelmúltjáról, a természetábrázolás változásairól, az installáció hazai felfutásáról vagy a kisplasztikai alkotások néhány jellegzetességéről. E rövid, de alapos áttekintést nyújtó értekezések laza környezetét vázolják fel a továbbiaknak, a kötet nagyobbik hányadát alkotó csoportos és egyéni tárlatok felidézésének.

Közel másfél évtized távolából válogat. Különböző műfajú és szemléletű, karakteres alkotókat terel egymás közelébe, akik adott esetben egy kiállítótérben csak kényszeredetten férnének meg egymás mellett. A szerző, miként a kötet cím jelzi, tárlatról tárlatra lépeget. Amit az egyik „helyszínen” nem mondhatott el a képzőművészet múltjáról és jelenéről, arra a másikon kerít sort. Így aztán az egymásba karoló kiállítási alkalmak nem csupán az adott, az írásműben tárgyalt alkotó teljesítményét értékelik, de mozaikszerűen tudósítanak a szerző álláspontjáról, nézeteiről, hogy miként vélekedik az egymásra következő vagy napjaink felé közelítve, egyre inkább párhuzamosan, egymás fedésében jelentkező művészeti jelenségekről. Lóska tárlatról tárlatra építkezik, az eredmény mégsem valamiféle építmény, sokkal inkább szélesvásznú helyzetképek láncolata, amelyekben egy-egy alkotói életmű vagy képzőművészeti műfaj fejleményeire nyújt teljesebb rálátást.

Lóska jellegzetes eljárása diakronikus: jobbra a történeti előzményekre tekintettel indítja útra tárgyalt témáit, ám e történeti szemlélet éppen csak a szálak felvetésére, a történeti ágy

felborzolására, pasztikussá tételére szolgál, hogy aztán a művek kortársaként szője tovább tájékoztató, értelmező, olykor a beavatás szándékával születő írásműveit. És nem csupán a műveket, de azt a hatást is igyekszik tetten érni, asszociációival körülírni, amelyet befogadói élményként nevezhetünk meg. Hiszen nem feledhető, hogy a művészettörténész végtére maga sem egyéb, mint a befogadók gondosan figyelmes egyike. (E téren akár bátrabb is lehetne az alkotásokat szóban leíró-megjelenítő, a tényszerűségekhez igazodó megjegyzéseinek kárára. Persze ez képanyagot igényelne.)

Olyan művészettörténeti és személyes tapasztalati alapokon álló kontextusokat teremt, amelyek adekvát közegét biztosítják a tárgyalt életművek vagy egy-egy műperiódus értékelésének, nyomon követésének – „mindig a művekből és nem az éppen divatos ideológiákból” kiindulva.

Több mint 200 ingyen elérhető művészeti könyv a Guggenheim jóvoltából

A New York-i múzeum mintegy 50 éve digitalizálja kiállítási katalógusait és művészeti könyveit, amelyek közül most kétszáznál is többet tettek online elérhetővé, sőt egyes művek PDF- vagy ePub-formátumban le is tölthetők. Az ingyen elérhető könyvek között olyan jelentős művek is megtalálhatók, mint a *Picasso and the War Years* vagy az *Expressionism – a German Intuition 1905–1920* címűek. A könyveken kívül katalógusok és retrospektív kiállítási anyagok is megtekinthetővé váltak, amelyek többek között Max Ernst, Paul Klee, Mark Rothko és Francis Bacon műveit mutatják be. A művek innen tölthetők le: <https://archive.org/details/guggenheimmuseum>

Az *Expressionism*
a *German Intuition 1905–1920* című könyv borítója

Dénes Valéria: *Bruges*, 1912–1913, olaj, vászon, 121×140 cm

107 év után került elő Dénes Valéria kiemelkedő alkotása

A 38 évesen, tragikus körülmények között elhunyt festőnő életművéből nagyon kevés művet ismerünk, alig több mint tizenkét darabot. 1914-ben Dénes Valéria még hetvenhét művet állított ki a Nemzeti Szalonon, de ezek egy részét a francia rendőrség lefoglalta. Később, a művész halála után, a Franciaországból hazamenekített festményei közül huszonnyolc egy 1944-es bombázás során megsemmisült. Ezért is van hatalmas jelentősége a most felbukkant, Brugge-t ábrázoló monumentális festménynek, amely a szakértők szerint az egyik legnagyobb magyar kubista műnek tekinthető, és átírja eddigi ismereteinket a magyar kubizmusról. Dénes Valéria műve a Virág Judit Galéria árverésén talált új gazdára.

Egy guatemalai gyermek rajzát állítják ki az Egyesült Államok Capitoliumában

Dominick Cocozza nyertes rajzával, amelyet a washingtoni Capitoliumban állítanak ki 2020-ban

A kongresszusi hivatalt és a Capitolium épületét jövőre egy alagúttal kötik össze. Ide helyezik majd a 17 éves Dominick Cocozza rajzát, amelyen egy kislány egy táblát tart, rajta a „Hozzatok vissza a mamánkat!”-felirattal. A fiú, akit szülei Guatemalából adoptáltak, vagyis nem illegális bevándorló, az amerikai középiskolák tanulói számára kiírt pályázatot nyerte meg. Ahogy Dominick elmondta, a szüleitől elválasztott mexikói emigráns gyerekek internetes fotói ihlették meg, és szerinte ez nagyon fontos téma, amelynek ideje reflektorfénybe kerülnie. A rajz a Capitoliumban folyamatosan emlékezteti majd az amerikai politikusokat Trump 2017-ben bevezetett „zéró tolerancia” elvére, amely a mai napig sújtja a bevándorlókat Amerikában.

I. M. Pei a Louvre híres, általa tervezett üvegpiramisa előtt

102 évesen meghalt I. M. Pei

Az 1916-ban Kínában született építész rendkívüli munkásságát a modernizmus mindvégig áthatotta. Leghíresebb alkotása a Louvre előtt álló üvegpiramis. 1935-ben az Egyesült Államokba költözött, itt tervezte a legtöbb épületét. Számos híres modernista múzeum kötődik a nevéhez, például a washingtoni Nemzeti Galéria keleti épülete vagy a különleges látványt nyújtó *Rock and Roll Hall of Fame* Clevelandben, illetve ő tervezte az Iszlám Művészet Múzeum épületét is Dohában.

Rugile Barzdiukaite, Vaiva Grainyte és Lina Lapelyte: *Nap és tenger (Marina)*, performansz, litván pavilon, Velencei Biennálé, 2019

Lengyel közösségi tiltakozás Natalia LL *Fogyasztói művészet (Consumer Art)* című videójának a varsói Nemzeti Múzeumból való eltávolítása miatt. A képen Magdalena Cielka

fotó: Dario Salina

Litvánia pavilonja nyerte az Arany Oroszlánt a 2019-es Velencei Biennálén

A 2017-i után másodszer nyerte performansz a biennálé legrangosabb díját. A Rugile Barzdiukaite, Vaiva Grainyte és Lina Lapelyte által létrehozott *Nap és tenger (Marina)* című alkotás valójában egy operaelőadás, amelynek helyszínét egy mesterségesen felépített tengerpart adja, ahol fürdőruhás művészek napoznak és viselkednek úgy, mint az átlagemberek egy tengerparti strandon, majd minden átmenet nélkül a minket és a Föld élővilágát fenyegető ökológiai katasztrófa veszélyeiről kezdenek énekelni. A nyertes mű eredetileg színházi előadás volt, amelyet a litván pavilon kurátora, Lucia Pietroiusti fedezett fel, hogy új helyszínt adjon neki a színházi kereteken túllépve.

Rekordot döntött Monet műve

A Sotheby's árverésén Monet 1890-ben festett *Kazlak* című műve több mint 110 millió dollárért kelt el. Ez az első darabja a 25 festményből álló, a giverny-i szénakazlak inspirálta híres sorozatnak. Monet festménye az első impreszionista műalkotás, amely átlépte a százmillió dolláros eladási árat, emellett pedig ez lett az árveréseken értékesített, eddigi legdrágább Monet-festmény, amely mindössze nyolc perc alatt kelt el az aukción.

Kiállítják Monet *Kazlak* című 1890-ban készült festményét a Sotheby's aukciósházban

Christoph Büchel: *Barca Nostra*, installáció, Velencei Biennálé, 2019

Banánévős közösségi tiltakozás a varsói Nemzeti Múzeum döntése ellen

Natalia LL *Fogyasztói művészet (Consumer Art)* című videója, amelyben a lengyel művésznő egy banánt fogyaszt el meglehetősen szuggesztív módon, már jó néhány éve látható volt a varsói Nemzeti Múzeumban. Ezt a művet távolították el a múzeum új igazgatója, Jerzy Miziolek két másik művész alkotásaival együtt. Válaszul a lengyel közvélemény azon része, amely felháborítónak tartotta ezt a lépést, a közösségi média csatornáin keresztül banánnal szelfizett, így fejezve ki nemtetszését. A képeket a #bananaselfie hashtag kötötte össze. A tiltakozás a tavaly megválasztott, jobboldali lengyel kormánynak szólt, amely számos, művészettel és kultúrával kapcsolatos intézkedésével szított már fel hasonló indulatokat az elmúlt időszakban az országban.

A Velencei Biennálé legmegosztóbb alkotása

Christoph Büchel egy olyan hajót állított ki az Arsenale kikötőjében, amely 2015-ben a Földközi-tengeren süllyedt el 1100 afrikai bevándorlóval a fedélzetén. A biennálé katalógusában *Barca Nostra* (vagyis a *Mi bárkánk*) címet kapott művet sokan kritizálták azért, mert a művész nem fűzött hozzá semmiféle magyarázatot a kiállítás helyszínén, és ezt tiszteltlenségnek vélték az áldozatokkal szemben. A katalógusban természetesen találunk leírást: a hajó 2015. április 18-én süllyedt el Líbia és Lampedusa szigete között, a katasztrófának mindössze 28 túlélője volt, Büchel az áldozatoknak állított emléket a hajóval. Mások úgy vélték, hogy a hajó a bevándorlás téves európai helyzetkezelésének látványos szimbóluma, így akik tisztában vannak a probléma mélységével, okaival és tüneteivel, azoknak nem szükséges semmiféle cím vagy leírás ahhoz, hogy Büchel üzenetét megértsék.